

Amos-podcast, tekstiversio:

## Monen merkityksen kieli -jakso

Heli:

Moi! Minun nimeni on Heli ja tämän podcast jakson aiheena on kieli.

Jos näkee ja kuulee pääsääntöisesti kaiken omalla äidinkielellään, kielen merkitystä arjessa ei ehkä tule ajateltua.

Kauan ei kuitenkaan tarvitse asiaa miettiä, kun oivaltaa, että kieli on läsnä kaikkialla ja lähes kaikissa tilanteissa.

Keskustelin yhdistelmäajoneuvonkuljettajaksi opiskelevan Yaksanin kanssa kielestä ja sen merkityksestä.

HAASTATTELU ALKAA

Heli: Kerrotko kuka sä olet?

Yaksan: Minä olen Yaksan.

Heli: Ja sä opiskelet Savon ammattiopistossa?

Yaksan: Kyllä, logistiikka alalla.

Heli: Joo, aloititko tänä syksynä?

Yaksan: Kyllä.

Heli: Okei. Miten kauan sinä olet asunut Suomessa?

Yaksan: Yli viisi vuotta.

Heli: Oletko opiskellut suomen kieltä koko sen ajan?

Yaksan: Melkein, kyllä.

Heli: Missä sä olet opiskellut suomen kieltä?

Yaksan: Aloitin Savon ammattiopistossa kotoutumiskoulutuksessa, se kesti 10 kuukautta. Ja sieltä opin puhumaan suomea, halusin ymmärtää hyvin ja sit kävin Valmassa valmentavan kurssin ja sekin kesti 10 kuukautta. Ja opiskelin viime vuonna jonkin verran varasto-alalla, ala muuttui ja aloitin logistiikka-alalla kuljetuspalvelun osaamisalalla tänä vuonna (2020) syksyllä.

Heli: Sä olet kerennyt olla tosi jo monessa paikassa?

Yaksan: Kyllä

Heli: Mikä on sun kokemuksen mukaan kaikista paras tapa tai helpoin tapa oppia uutta kieltä?

Yaksan: Joo, elämässä. Ainakin minä opin tosi hyvin työharjoittelupaikoissa. Opin tosi hyvin ja siellä on pakko puhua ja ymmärtää, se auttaa tosi paljon.

Heli: Eli onko se se, että kun on joka päivä ihmisten kanssa?

Yaksan: Eri ihmisten kanssa ja joka päivä eri aiheet, eri juttuja. Se auttaa tosi paljon.

Heli: Joo, onko sulla jäänyt mieleen joku paikka mikä olisi ollut erityisen hyvä tai semmoinen mukava kokemus?

Yaksan: Joo, kun mä olin siellä kotoutumiskoulutuksessa ja opiskeltiin siellä ensimmäinen kolme kuukautta vain luokassa, sitten kun kävin työharjoittelussa palvelutalossa, siellä mä käytin sen minkä olen oppinut luokassa ja se auttoi tosi paljon. Se kesti kuusi viikkoa, seitsemän viikkoa noin. Ja kun loppui niin huomasin, että on tosi suuri ero.

Heli: Että se kielen oppiminen oli mennyt eteenpäin?

Yaksan: Joo, tosi paljon

Heli: Siellä oli varmaan keskustelua sekä työntekijöitten kanssa ja sitten niitten vanhuksien kanssa?

Yaksan: Joo, vanhuksien kanssa myös oli.

Heli: Oliko se mukavaa?

Yaksan: Oli tosi mukavaa.

Heli: Joo

Yaksan: He näki, että ulkomaalainen nuori ja heitä aina kiinnosti että mistä olen tullut ja kuinka kauan oon ollut Suomessa ja onko mukava asua Suomessa. Ja onko suomen kieli helppo vai?

Heli: Kertoiko he sinulle omasta elämästään, omasta lapsuudesta tai nuoruudesta?

Yaksan: Kyllä joskus.

Heli: No, mistäs sinä olet kotoisin ja mikä sinun oma äidinkieli on?

Yaksan: Minä olen kotoisin Irakista, minun äidinkieli on kurdi. Siellä puhutaan muutamaa eri kieltä; kurdia, arabiaa, turkmania.

Heli: Miten tärkeää se on, että oppii uutta kieltä, kun on uudessa maassa?

Yaksan: Voin sanoa, että se on pakko. Esimerkiksi kun minä asun Suomessa on pakko oppia suomea, muuten en pysty opiskella, en voi käydä töissä. Ilman kieltä jään yhteiskunnan ulkopuolelle. Ja nyt minä muistan yks runoilija sanoi, arabialainen runoilija, hänellä on yksi runo siellä ja hän puhuu kielestä ja sanoo että kieli on henkilöllisyystodistus. Minusta tämä on totta.

Heli: Kyllä, elikkä se niinku tekee sinusta jonkun, tarkoitatko sitä?

Yaksan: Kyllä, joo

Heli: Se on kyllä ihan totta, että kielen merkitystä on vaikea ajatella, jos se on aina itselle tuttua. Olisko sulla jotain semmosta ideaa tai vinkkiä jollekin, joka nyt miettii, että miten voisi oppia uutta kieltä?

Yaksan: Ehkä ihan ensin hänen pitäisi miettiä, että se on tosi tärkeä ja se pitäisi kiinnostaa. Sitten kun nämä kaksi asiaa löytyy niin voi oppia ihan mistä vaan; vaikka lehdistä vaikka netistä tai ihmisten kanssa puhumalla tai ihan joka paikassa.

Heli: Kannattaisikin ehkä käyttää mielikuvitusta siinä oppimisessa?

Yaksan: Joo kyllä.

Heli: Se on muuten ihan totta, että jos vaan siellä koulun tunnilla opiskelee sen lyhyen ajan, niin se ei ehkä riitä...

Yaksan: Ei ehkä riitä, joo. Varmasti ei riitä. Esimerkiksi joskus minä etsin lehdistä, että mitä sanaa en ymmärrä ja etsin että mitä tämä tarkoittaa, aina.

Heli: Toi on hyvä vinkki.

Yaksan: Esimerkiksi viime viikolla olin hammaslääkärissä, mulla oli hammaslääkäriin aika ja siellä mä koko ajan kuuntelin kun lääkäri puhui hänen...

Heli: Se on se hoitaja

Yaksan: ...Hoitajan kanssa minä aina kuuntelin, että kun hän puhui ammatillisia sanoja, vaikka se ei oo minun ammatti, minä kuuntelin että mitä sanastoja hän käyttää ja kun menin pois sieltä niin minä netistä etsin nämä sanat, että mitä se tarkoittaa. Aina pitäisi kiinnostaa oppia.

Heli: Mikä sulla on ollut suurin este tai mikä on ollut vaikeeta tässä uuden kielen oppimisessa tai suomen kielen oppimisessa?

Yaksan: Aina minä yritän miettiä näin, että ei ole mitään vaikeeta. Koska, kun joku puhuu ja joku osaa puhua niin varmaan minäkin pystyn oppimaan, aina pitäisi miettiä näin

Heli: Nähdä mahdollisuuksia eikä esteitä

Yaksan: Ehkä se vaatii vähän aikaa, mutta se tulee

Heli: Osaatko muita kieliä kuin sinun oma äidinkieli ja suomi?

Yaksan: Kyllä, puhun arabiaa, turkkia ja englantia

Heli: Mikä sinusta niistä kielistä on kaikista hankalin tai monimutkaisin?

Yaksan: Arabian kieli. Vaikka minä puhun arabian kieli sama kuin äidinkieli, ja ehkä minä osaan arabian kieltä paremmin kuin minun omaa äidinkieltä, koska se on ollut minun koulun kieli, mutta se on tosi vaikea ja monimutkainen kieli.

Heli: Nyt minusta ois ihan hirveen kiva pyytää sinua sanomaan jotain sinun omalla äidinkielellä. Joku asia mikä vois olla vaikka "hyvää päivän jatkoa" tai

Yaksan: Hyvää päivän jatkoa sanoa sanotaan, että...(sanoo hyvä päivän jatkoa kurdiksi?)

Heli: (toistaa). Okei.

Yaksan: Joo

Heli: Kiitos paljon sulle!

Yaksan: Kiitos.

HAASTATTELU LOPPUU

Heli:

Niin kuin Yaksan tuossa totesi, kieli on välttämätön väline, kun haluaa olla osa yhteiskuntaa.

Kuunnellaan seuraavaksi Yulian ja Intiasta Suomeen muuttaneen Arsheenin keskustelu kielen opiskelusta.

HAASTATTELU ALKAA

Yulia: Hei!

Arsheen: Hei!

Yulia: Kerotko meille kuka sinä olet ja mitä sinä opiskelet?

Arsheen: Minä olen...Olen kotoisin Intiasta. Minä olen tietotekniikan maisteri ja sitten minä opiskelin viestintätekniikan kandidaatiksi.

Yulia: Mitä sinä tällä hetkellä opiskelet?

Arsheen: Tällä hetkellä opiskelen Valmassa. Viime vuonna minä olin valmennuskeskuksessa Publicissa. Opiskelin siellä suomen kieltä. Sen jälkeen tulin Valmaan. Koronan takia minä pelkäsin, että unohdan suomen kielen. Siksi minä ajattelin, että menen Valmaan ja kehitän minun kieltäni lisää.

Yulia: Kerrotko vähän miten sinä opiskelet suomen kieltä? Ja ylipäätensä onko se vaikeaa tai helppoa sinulle?

Arsheen: Kolme vuotta sitten minä tulin Suomeen, mutta silloin osasin vain englantia. Kun minä olen kaupoissa, minä käytän englannin kieltä. Sitten minä kuulin, että Kompassissa on suomen kielen kurssi. Minä aloitin tämän kurssin ja Satu oli minun opettaja. Hän on tosi hyvä opettaja. Hän kertoi meille joka päivä, että suomen kieli ei ole vaikea. Hän sanoi minulle, että olen ahkera opiskelija ja voi oppia kieltä todella nopeasti. Älä pelkää! Minä kuuntelin häntä ja ajattelin, että: "Aijaa!" Minä kävin Kompassissa kaksi kuukautta ja Satu ohjasi minut opiskelemaan lisää suomen kieltä, että voisin oppia paljon enemmän kieltä. Sen jälkeen minä aloitin Publicissa. Opiskelin siellä

vuoden. Ensimmäiset pari kuukautta oli hankalaa opiskella, koska suomen kielen kielioppi on vaikeaa ymmärtää. En ymmärtänyt sitä heti ja siksi piti vaan mennä vähitellen eteenpäin. Myöhemmin oli jo helpompaa. Minä opiskelin partitiivia, imperfektiä, perfektiä, muita asioita. Sitten minä ymmärsin ne omassa päässäni.

Yulia: Joo, kyllä. Mitä mieltä olet, millainen sinun suomen kieli on tällä hetkellä?

Arsheen: Nyt minä ajattelen, että minä ymmärrän hyvin. En puhu tosi hyvin, minä puhun OK. Puheeni ei ole samanlainen kuin suomalaisilla, joskus, kun juttelen suomalaisen kaverini kanssa ja hän puhuu todella nopeasti, minä sanon hänelle: ” Puhu hitaammin, minä en ymmärrä, mitä sinä sanoit”. Minä ymmärrän kuitenkin kaikki asiat, mitä opettaja puhuu tai muut suomalaiset ihmiset.

Yulia: Eli pärjää suomen kielellä arkielämässä. Mitä ajattelet siitä, että millainen suomen kieli pitäisi olla, että sinä pärjäisit työelämässä?

Arsheen: Minä ajattelen, että työelämässä täytyy käyttää aina suomen kieltä, koska ympärillä on suomalaisia ihmisiä. Joskus he puhuvat englantia, joskus ei. Tärkeä asia on, että sinä käytät suomen kieltä!

## HAASTATTELU LOPPUU

Heli:

Edellisestä keskustelusta kävi hienosti ilmi, miten helposti uusi kieli unohtuu, jos sitä ei voi aktiivisesti käyttää. Tämä havainto lienee tuttu kaikille kielten opiskelijoille.

Keskustelimme Amos-podcast -tiimillä kielitaitovaatimuksista ja kielen merkityksestä opiskelussa. Asiantuntijana tiimimme jäsen Yulia, joka on Suomi toisena kielenä –opettaja.

## KESKUSTELU ALKAA

Heli: Me ollaan meidän podcast-tiimillä Yulia, Miia ja Heli keskustelemassa ja aiheena on kieli. Eikö olekin niin, että jokainen opiskelija, jonka äidinkieli ei ole suomi, voi Savon ammattiopistoon tulla opiskelemaan ainoastaan kielitestauksen kautta?

Yulia: Kyllä, asia on näin ja viimeksi syksyllä sitä linjattiin uudestaan. Kun hakijan äidinkieli on joku muu kuin suomi ja hän haluaa opiskella meidän oppilaitoksessamme, niin joko hän toimittaa tarvittavat kielitodistukset tai hänet kutsutaan kielitestiin. Oikeastaan hänet kutsutaan joka tapauksessa kielitestiin, mutta hänellä on mahdollisuus toimittaa kielitaitotodistukset.

Miia: Mistä niitä kielitaitotodistuksia saa?

Yulia: Kun maahanmuuttaja saapuu Suomeen, hänet ohjataan kielikursseille ja täällä meidän Kuopion alueella on hyvin monta organisaatiota, jotka järjestävät sellaisia kielikursseja. Myös Yki-

testiin osallistuminen, joka on valtakunnallinen yleinen kielitutkinto, joka on joka puolella Suomea samanlainen ja sieltä saa myös tarvittavan kielitodistuksen.

Miia: eli jonkun toisen oppilaitoksen antama sellainen virallinen kielitaitotodistus käy?

Yulia: Joo, nimenomaan näin. Ja mistä minä puhuin, että syksyllä linjattiin uudestaan: jatkossa hyväksytään kaikkien koulutuksen järjestäjien eurooppalaisen viitekehyksen mukaan arvioimat todistukset kielitaidosta ja kielitodistukset ovat voimassa pysyvästi.

Miia: Joo.

Heli: Niinpä. Aika erilaisilla kielitaitovaatimuksella pääsee aloille. Mitä kaikkea meidän koulussa on?

Yulia: Nyt puhutaan sellaista koodikieltä. Meidän oppilaitoksessa on A2:sta siihen B2:seen asti eli A2 tarkoittaa peruskielitaitoa tai oikeastaan kehittyvää peruskielitaitoa ja 9 perustutkintoa, joilla on kyseinen kielitaitovaatimus. Sitten B1 on yleisempi tässä Savon ammattiopistossa. Se on seuraava kielitaso eli sujuvampi peruskielitaito ja 17 perustutkintoa, joihin B1 on kielitaitovaatimus. Ja sitten tämä vaativampi tai oikeastaan toimivampi, itsenäinen kielitaito, sujuvampi kuin B1 eli B2. Viisi perustutkintoa, joilla on B2 kielitaitovaatimuksena.

Miia: Eli esimerkiksi, jos minä haluaisin puhdistuspalvelupuolelle hakea ja minua kielitodistuksessa A2, niin minä voisin sinne hakea vai voinko?

Yulia: Kyllä, joko sinulla on kielitaitotodistus, joka todistaa, että sinulla on A2, joka kyseiselle alalle vaaditaan tai sinut kutsutaan kielitestaukseen. Savon ammattiopistossa kielitestaukset järjestetään noin kerran kuukaudessa.

Heli: Eikö niin, että eri aloilla on eri kielitaitovaatimukset, koska esimerkiksi jossain aloilla pitää aika paljon lukea esimerkiksi lakitekstejä tai jotain tosi vaikeita teoriatekstejä. Se voi vaikuttaa siihen, että kielitaitovaatimus on korkeampi.

Yulia: Kyllä, näin on. Useasti ajatellaan näin, että ammattiopistossa harjoitellaan paljon käytännön asioita, mutta kuitenkin teorian osuus voi olla iso ja laaja. Jos otetaan esimerkiksi sosiaali- ja terveysala, turvallisuusala tai logistiikka-ala...

Miia: Joskus ehkä ajatellaan, että se on ärsyttävää, kun on kielitaitovaatimukset niin korkealla eikä pääse sisälle. Loppujen lopuksi se on opiskelijan etu, että opiskelu sujuu eteenpäin eikä ole liian vaikeaa. Koska ammattisanasto on kaikille uusi myös suomea äidinkielenä puhuville. Se voi olla todella haastavaa, jos kielitaito ei ole vielä kehittynyt korkealle.

Yulia: Juuri näin. Tietysti ei voi sanoa, että toinen ammatti tai ammattiala on helpompi ja toinen taas vaikeampi. Lähinnä mitä vaaditaan tulevalta ammattilaiselta. Suomen kieli on sekä väline, jolla opiskellaan että sisältö, jota pitäisi ymmärtää eli monta asiaa, joita kielellä pitäisi hoitaa.

Heli: Yksi asia, joka monesti nousee, kun puhutaan kielestä ja sen tärkeydestä ja siitä onko se riittävä, on työturvallisuus. Se tulee oikeastaan kaikilla aloilla vastaa. Se on perusedellytys. Työturvallisuusasiat pitää olla hanskassa ennen kuin voi lähteä TEO-jaksolle, työelämässä oppiminen-jaksolle.

Miia: Minusta oli mukavaa huomata, että huonommalla kielitaidolla on päästy suorittamaan tutkinnon osia. Jos tuntuu, että se koko perustutkinnon suorittaminen on vielä liian iso pala, niin hakija on päässyt aloittamaan koulukäynnin ja opiskelun ja samalla siinä oppii myös suomea. Opiskelun aikana voi miettiä, onko kieli kehittynyt sille tasolle, että voi lähteä suorittamaan perustutkinnon kokonaisuudessaan. Se on hyvä mahdollisuus ja sitten siinä tutkinnon osassa ei välttämättä ole muuta kuin ammatillista opiskelua.

Heli: Osatutkinto on kuitenkin useammalla eri alalla tässä koulussa ja niitä tulee ja menee. Ne ei ole välttämättä ole sellaisia pysyviä, jotka joka kevät tai syksy alkaa, mutta niitä välillä on ja niistä kannattaa kysyä vaikkapa Juhani Lantolta, joka erityisesti toimii maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden opinto-ohjaajana Savon ammattiopistossa tällä hetkellä.

Yulia: Sitten tietysti OPVA-opinnot, jotka ovat tällä hetkellä meidän oppilaitoksessa kehitysvaiheessa. Niiden aikana on mahdollisuus saada tukea suomen kielessä.

Heli: Eli OPVA on oppimisvalmiuksia nostava vai tukeva opintokokonaisuus?

Yulia: Oppimisvalmiuksia tukeva.

Heli: Kielitestissä hän testataan monipuolisesti kielitaitoa?

Yulia: Luetun ymmärtämistä, kirjoittamista, kuullun ymmärtämistä ja sitten, jos esimerkiksi alan kielitaitovaatimus on B2, niin erikseen vielä haastatellaan hakija. Näistä kaikista osa-alueista tehdään kooste, yhteenveto ja sen perusteella annetaan hakijalle A4-kokoisen todistus, jossa lukee, onko hänen kielitaitonsa riittävä. Jos kenties se ei ole riittävä, niin samasta paperista löytyy tietoa mihin muihin aloihin se olisi riittävä. Tässä maahanmuuttajahakijat ovat kyseessä, kun kielitestistä puhutaan, niin Juhani Lantto on useasti mukana kielitestauksen jälkiohjauksessa. Keskustellaan hakijan asioista ja vastataan hänen kysymyksiin, koska kielitesti on hyvin jännittävä ja stressaava tilanne.

Heli: Se on kuitenkin niin, jos perustutkintoa suorittaa, vaikka sillä alalla ei olisi valtavasti sellaisia teoreettisia tietoja, niin ne yhteiset opinnot eli YTOT kuuluvat kaikkiin perustutkintoihin ja niissä tarvitaan aika monipuolisesti suomen kielen taitoa.

Yulia: Se on juuri näin. Suomen kieli ja YTO-opinnot. Se on viimeistään silloin opiskelija voi huomata, että tukea tarvitaan.

Heli: Minä mietin vielä sitä, että paljon on puhuttu kielitietoisuudesta. Olen törmännyt joskus tällaisiin kommentteihin, että joku opiskelija, joka on käynyt suomi toisena kielenä kurssit, niin sitten on ihmetelty, miksi hän ei osaa sitä suomea tarpeeksi hyvin. Kielitietoisuus lähtee siitä ajatuksesta, että me kaikki opetetaan suomen kieltä ihan tässä tavallisessa kanssakäymisessä ja arkielämässä. Jokainen on tavallaan toiselle suomen kielen opettaja.

Yulia: Kielitäkin opitaan eri tavalla. Joku sieppaa niin sanotusti musiikkikorvan kautta tuosta noin vaan. Joku tarvitsee tai haluaa istua oppikirjan kanssa ja sitä kautta opiskella ja oppia asioita, mutta kielen oppiminen on kokonaisuus. Suurimman osan me opimme vuorovaikutuksessa, kun ollaan sosiaalisessa kanssakäymisessä toistemme kanssa. Näin on, että koulu on mainio paikka. Olipa se teorialuento tai työsalit tai työssäoppimispaikka. Silloin, kun ollaan ihmisen vieressä ja

käytetään kieltä välineenä, kerrotaan asioista, niin silloin me olemme suomen kielen opettajia!  
Halutaanko vai ei!

KESKUSTELU LOPPUU

Heli:

Tuohon Yulian kiteytykseen on hyvä päättää tämä kieli teemainen jakso. Kiitos, että kuuntelit!